

Helir-Valdor Seeder
Riigikogu

Teie 28.09.2022 nr 2-3/14-245

Meie 21.02.2023 nr 1-6/22/484-3

COVID-19-vaktsiinidest

Austatud Helir-Valdor Seeder

Vastuses Teie 27. septembri 2022. a kirjalikule küsimusele lubasin anda täiendavat infot seoses COVID-19-vaktsiinide tarnete ja kasutamisega (31. detsembri 2022. a seisuga).

1. Terviseameti selgitustele tuginedes saan välja tuua järgmist (kõik andmed on 31.12.2022. a seisuga):

Eesti on võtnud kohustuse välja osta 6 787 225 vaktsiinidoosi kogusummas 96 789 120 eurot.¹ Tabelis on toodud, kuidas tootjate vahel dooside arv jaguneb.

Tootja	Kogused (doosid)
Pfizer Inc ja BioNTech Manufacturing GmbH	4 358 130
Moderna Biotech Spain S.L.	735 095
AstraZeneca AB	1 330 000
Janssen Pharmaceutica NV	300 000
Valneva Austria GmbH	10 000
Novavax Inc	54 000
KOKKU	6 787 225

Tootjatele on vaktsiinide eest tasutud kokku 70 849 278 eurot.

Eestile on vaktsiinitootjatelt tarnitud 5 362 450 vaktsiinidoosi. Nendest on Eestisse kohale jõudnud 4 588 670 doosi ning 773 780 doosi on Eestile küll üle antud, kuid neid hoitakse Euroopa kesklaos või on need otse edasi annetatud.

Eesti on tarnitud kogusest annetanud teistele riikidele kokku 522 800 doosi.

Vaktsineerimiseks on kasutatud 2 101 420 doosi.

Riknenud on 770 023 doosi, millest 701 205 doosi on aegunud ja 68 818 vaktsiinidoosi on riknenud muul põhjusel (sh säilitustemperatuuri kõrvalekalde tõttu Terviseameti laos 2021. aastal).

¹ Terviseameti täpsustusel kajastub kohustuste hulgas 45 800 doosi, maksumusega 338 284 eurot, millest on loobunud ning mida osaliselt tasuda ei tule.

Tervishoiuteenuste osutajatele on edastatud ca 390 000 doosi (ca 7% kõigist Eestile tarnitud doosidest), mille kohta puudub täpne ülevaade, kas need on a) kasutamata; b) kasutatud, kuid vaktsineerimise teatis on jäetud esitamata; c) kasutamise käigus viaalist üle jäänud ja seetõttu maha kantud; d) riknenud ja maha kantud.

Terviseameti jaotamata vaktsiinidooside arv oli 31.12.2022. a seisuga 1 578 246. Nende vaktsiinidooside säilivustähtajad on toodud järgnevas tabelis. Vaktsiinide säilivustähtaegu on vaktsiinitootjad varem mõnevõrra pikendanud ja võivad seda teha ka edaspidi. Terviseametil puudub info, mille põhjal ennustada, kas ja kui palju mõne partii aegumistähtaega pikendatakse.

Tootja	Säilivustähtaeg	Kogus
Pfizer	28.02.2023	281 970 ²
Moderna	27.03.2023	4 300
Pfizer	31.03.2023	51 108
Pfizer	30.04.2023	309 748
Moderna	17.05.2023	23 800
Moderna	18.05.2023	25 800
Moderna	26.05.2023	13 800
Novavax	31.05.2023	5 800
Moderna	23.06.2023	100 000
Pfizer	30.06.2023	292 520
Moderna	02.07.2023	76 200
Moderna	14.07.2023	34 100
Moderna	26.07.2023	36 600
Pfizer	31.07.2023	259 200
Janssen	31.07.2023	20 100
Moderna	02.08.2023	21 600
Moderna	19.08.2023	16 800
Pfizer	31.08.2023	4 800

Alates 1. jaanuarist 2023 ei tegele vaktsiinidega enam Terviseameti struktuuriüksus ning ravimilao eest vastutab Eesti Haigekassa, kes koostöös lepingupartneriga Magnum Logistics OÜ hoiab ja väljastab vaktsiine.

2. Riigikontroll palus Sotsiaalministeeriumil selgitada, mida on kavas teha ostetud, aga kasutamata doosidega ja veel tarnimata doosidega.

Sotsiaalministeeriumi selgituse kohaselt on nüüdseks kõikides Euroopa Liidu riikides COVID-19-vaktsiine rohkem, kui oma elanikkonnale otseselt vaja on. Seetõttu on Euroopa Komisjoni juhtimisel asunud ka vaktsiinitootjaga Pfizer-BioNTech läbirääkimistesse lepingutingimuste (sh tellitava mahu) muutmiseks, kuid kokkulepeteni ei ole veel jõutud. Samas on läbirääkimiste ajaks Pfizer-BioNTech peatanud tarned.

Juba sõlmitud kokkulepete alusel on veel oodata vaktsiinitarneid kahe lepingu alusel:

- a) Moderna COVID-19-vaktsiinide soetamise leping, mille järgi Eesti saab 78 145 doosi (prognoosi kohaselt 2023. aasta veebruari lõpuks);
- b) Pfizer-BioNTech COVID-19-vaktsiinide soetamise leping, mille järgi Eesti saab 1,3 miljonit doosi.

Sotsiaalministeerium on vastuses Riigikontrollile välja toonud, et Eestile tarnitud COVID-19-vaktsiine on võimalik annetada riikidele, mille elanikel ei ole eri põhjustel Euroopa riikidega sarnast

² Pärast 31.12.2022 tõstis tootja 281 970 doosi säilivustähtaja märtsi lõppu.

juurdepääsu vaktsiinidele. Sellega saaks ka Eesti anda oma panuse, et maailmas ei tekiks uusi ohtlikke COVID-19-t põhjustavaid tüvesid. Samas ei ole paljudel sellistel riikidel piisavat võimekust tagada vaktsiinide nõuetekohast transporti ja vaktsineerimise korraldamist. Paraku ei ole maailmaturu kontekstis ka enam sellist nõudlust annetusteks, kui seda oli varem. Samuti tõi Sotsiaalministeerium oma vastuses välja, et COVID-19-vaktsiinide ühishanke alusel sõlmitud praegused lepingud tagavad, et Eesti saab olemasoleva lepingumahu sees tellida vajaduse korral ka uutele tüvedele kohandatud vaktsiine.

Tõenäoliselt tuleb suur osa juba tarnitud ja kasutamata vaktsiinidest maha kanda.

3. Tundsite huvi, kas riigil on seoses vaktsiiniosu lepingutega kohustusi, mis on seotud võimalike vaktsiinikahjudega.

Seda teemat on käsitlenud Euroopa Kontrollikoda oma 2022. aasta eriaruandes „ELi COVID-19 vaktsiinide hanked“³.

Eriaruande kohaselt leidsid komisjon ja liikmesriigid, et vaktsiini varajane kasutuselevõtt on rahvatervise huvides. Seetõttu olid liikmesriigid valmis vähendama tootjate riske, mis on seotud vastutusega kahjuliku mõju eest. Tootevastutuse direktiivi järgse vastutuse üldpõhimõtte kohaselt vastutavad tootjad kahju eest, mis on põhjustatud nende toote puudusest, isegi kui tegemist ei ole tootja enda vea ega hoolimatusega. Tootja võib sellisest vastutusest vabastada, kui toote käibelelaskmise ajal ei võimaldanud teaduslike ja tehniliste teadmiste tase puuduse olemasolu avastada.

Eriaruanne toob välja, et COVID-19-vaktsiini tootjatega sõlmitud lepingutes võtsid riigid vastutuse hüvitise maksmise ja tootjate õigusabikulude eest. Näiteks inimene, kes on kannatanud mõne lepingu alusel ostetud COVID-19-vaktsiini kahjuliku mõju all, võib nõuda kahju hüvitamist vaktsiini tootjalt. Kui taotlus rahuldatakse, vastutab vaktsiini manustanud liikmesriik kannatanule hüvitise maksmise ja vaktsiiniprodukti õigusabikulude (hüvitamise) tasumise eest. See ei kehti juhul, kui kahju tuleneb tahtlikust väärkäitumisest, raskest hooletusest või ELi heade tootmistavade mittejärgimisest.

Sotsiaalministeerium selgitas Riigikontrollile, et neile teadaolevalt on tootjad raporteerinud kokku paarikümnest nõudest, millest pole eespool kirjeldatud kokkulepete alusel Eesti riik pidanud seni tasuma ühtegi. Eesti riik on loonud ühtlasi vaktsiinikindlustussüsteemi, kuhu saavad inimesed pöörduda hüvitise taotlemiseks ka COVID-19 vaktsiinide puhul.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Janar Holm
riigikontrolör

³ Euroopa Kontrollikoja eriaruanne „ELi COVID-19 vaktsiinide hanked“ (2022).
<https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/covid19-vaccines-19-2022/et/>